

บทที่ 1

บทนำ



## ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการพัฒนาตน พัฒนาสังคม ตลอดจนการพัฒนาโลก ความสำเร็จของการศึกษาไม่เพียงแต่ทำให้คนมีความรู้ความสามารถเท่านั้น แต่หมายถึงผลของการศึกษาจะต้องทำให้ผู้เรียนสามารถมีชีวิตที่ดีขึ้น สามารถดำรงตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เป้าหมายสูงสุดของการศึกษามุ่งที่การเสริมสร้างสังคมที่พึงปรารถนา ทั้งในแง่ที่สร้างชีวิตและสังคม ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษา และผลผลิตที่ได้จากการศึกษาก็คือ "ครู"

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (อ้างถึงในสภทศรศนศึกษา, 2535) ได้ทรงพระราชทานพระบรมราโชวาทแก่ครูไว้ว่า

"ความเป็นครูนั้นประกอบขึ้นด้วยสิ่งที่มีคุณค่าสูงหลายอย่าง ได้แก่ ความดีคือความสุจริต ความเมตตากรุณาเห็นใจ และปรารถนาดีต่อผู้อื่น โดยเสมอหน้า ความสามารถที่จะเผื่อแผ่และถ่ายทอดความรู้ความดีของตนไปยังผู้อื่นอย่างได้ผล ผู้ที่ได้รับแสงสว่างแห่งความเป็นครูชบช้อมกายใจแล้วจึงเป็นผู้เฝ้าหาความรู้ เฝ้าหาความดี ทั้งตั้งใจและเต็มใจที่จะช่วยเหลือสนับสนุนผู้อื่นโดยบริสุทธิ์ จะประกอบกิจการใดก็จะทำให้กิจการนั้นดำเนินไปโดยสะดวกราบรื่น และสำเร็จประโยชน์ที่มุ่งหมายได้โดยสมบูรณ์ ผู้ที่มีความเป็นครูสมบูรณ์ในตัว นอกจากจะมีความดีด้วยตนเองแล้ว ยังจะช่วยให้ทุกคนที่มีโอกาสเข้ามาสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบรรลุถึงความดีความเจริญไปด้วย"

ครูจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการช่วยพัฒนาประเทศ การพัฒนาประเทศจะสำเร็จลุล่วงได้ดีเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครูประถมศึกษา ซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญในการปูพื้นฐานด้านการศึกษาของชาติ ทำหน้าที่สอนผู้ที่อยู่ในวัยเรียนกลุ่มใหญ่ที่สุด และการศึกษาระดับประถมศึกษานี้มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของมนุษย์เป็นอันมาก หากครูประถมศึกษาทุกคนเป็นครูที่ดี มีประสิทธิภาพเป็นแบบอย่างที่ดีในทุก ๆ ด้านแล้วจะส่งผลต่อคุณภาพการเรียนการสอน ในโรงเรียนประถมศึกษาให้ดีขึ้นอย่างแน่นอน (สิริเพ็ญ เอมลละอง, 2530 : ศรีสมร พุ่มสะอาด, 2530 และวิจิตร จันทรากุล, 2531) จึงนับได้ว่าครูมีบทบาทเป็นหัวใจสำคัญยิ่งของประเทศชาติทีเดียว (สุนีย์ ลินฤเดช, 2526)

ครูเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาการศึกษา ดังที่ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2527) ได้กล่าวสรุปว่าครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญถือเป็นหัวใจของการศึกษา เพราะครูเป็นผู้มีบทบาทในการถ่ายทอดวิชาการและวิชาชีพในด้านต่าง ๆ ช่วยเสริมสร้าง และพัฒนาคุณภาพให้แก่เยาวชนของชาติ เพื่อเป็นผู้สร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ชุมชนและสังคมส่วนรวม ซึ่งผลผลิตที่ได้จากการศึกษาก็คือ "นักเรียน" ครูเป็นผู้ที่มีหน้าที่และทำงานใกล้ชิดกับนักเรียนโดยตรง เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการช่วยให้เกิดการเรียนรู้ และบทบาทที่สำคัญยิ่งของครูก็คือการสอน (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2535)

เนื่องจากงานของครูคือ การสอนหรือการให้ความรู้แก่มนุษย์ จึงเป็นงานที่ยากและซับซ้อน เพราะจะต้องคิดค้น แสวงหากลวิธีต่าง ๆ มาใช้ในการถ่ายทอด กระตุ้น ย้ำๆ และแนะแนวทางให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์ให้จงได้ ภาระหน้าที่ของครูจึงมีอยู่หลายด้านด้วยกัน ทั้งที่เกี่ยวข้องโดยตรงและโดยอ้อมต่อนักเรียนและสังคมในจำนวนประเภทต่าง ๆ งานสอนนับว่ามีความสำคัญที่สุด และถือเป็นการกิจหลักของครู (ธีรยุทธสี เส็นวงค์ ณ อยุธยา , 2524) การสอนเป็นศิลปะที่ยากที่สุดในกระบวนการศิลปะทั้งมวล อีกทั้งเป็นศาสตร์ที่ลึกซึ้งที่สุดในกระบวนการศาสตร์ทั้งหลาย เพื่อความสมบูรณ์ของการสอน ครูจะต้องมีความรู้ในวิชาการ ความรู้ในตัวผู้เรียน กระบวนการสอน อุปกรณ์ และสภาพการณ์ต่าง ๆ ก็เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สูงสุด (Robert Richey, 1958) ในด้านการเรียนการสอน ครูเป็นบุคคลที่สำคัญยิ่ง ที่มีอิทธิพลต่อนักเรียนมากกว่าบุคคลอื่นใด เนื่องจากครูเป็นผู้เกี่ยวข้องโดยตรงกับนักเรียน และมีหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ทางด้านวิชาการตลอดจนการอบรมสั่งสอน แนะนำให้

นักเรียนมีความรู้ ความประพฤติ คุณธรรมและทัศนคติไปในทางที่ดี ให้เหมาะสมกับสภาพและสิ่งแวดล้อมของนักเรียน การอบรมสั่งสอนของครูจะทำได้ผล มีประสิทธิภาพเพียงใดนั้น ปัจจัยสำคัญที่สุด คือ ตัวครูเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะอุปนิสัยใจคอ ทัศนคติ จิตสำนึก และมีธรรมชาติส่วนตัวของครู (ภิญโญ สาธร, 2522 : วิรัตน์ เลหาวัฒน์, 2527 อ้างถึงในทัศนีย์ คุุเมธี, 2524 และปรัชญา เวสารัชช, 2527) ด้วยเหตุนี้จึงมีนักการศึกษาหลายท่าน ได้ทำการศึกษาถึงคุณลักษณะของครูและได้เสนอแนวคิดไว้ดังนี้

สีลาภรณ์ นาคกรรพ (อ้างถึงใน สุทธาสินี วิเวกานนท์, 2538) ได้กล่าวถึงความรู้ความสามารถของครูว่าต้องมีความรู้เกี่ยวกับตัวเด็ก อานลักษณะเด็กให้ออกเพราะเด็กแต่ละคนไม่เหมือนกัน เอาใจใส่เด็ก รู้ว่าจะใช้วิธีสอนให้คำพูดและวิธีกระตุ้นให้เด็กแต่ละคนเกิดการเรียนรู้อย่างไร

ส่วนสุริชัย หวันแก้ว (อ้างถึงใน สุทธาสินี วิเวกานนท์, 2538) กล่าวถึงคุณลักษณะของครูในยุคโลกาภิวัตน์ว่าต้องรู้จักชี้แนะแหล่งความรู้ เข้าใจความเป็นไปของแหล่งความรู้ที่จะให้เด็กไปค้นหาแสวงหา และให้เด็กรู้จักคิดวิเคราะห์ข้อเท็จจริงที่ผ่านเข้ามา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ (2538) ซึ่งได้กล่าวว่า สังคมทั่วโลก รวมทั้งสังคมไทยจะเป็นสังคมการเรียนรู้ ความรู้จะทำให้คิดเป็นและทำเป็น เชี่ยวชาญทั้งในเนื้อหาและวิธีแสวงหาความรู้ ความจริง ขณะเดียวกันก็ใช้ความรู้ที่นำมาปฏิบัติจริงได้ ใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีความสุขจากการเรียนรู้และใช้ความรู้ รู้จักคิด รู้จักวิเคราะห์แสดงความคิดเห็นอย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ มีความคิดในเชิงวิพากษ์โดยใช้วิจารณ์ญาณกับวินิจฉัยที่มีอยู่เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ได้ บุคคลที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีของคนในสังคมการเรียนรู้ดังกล่าวก็คือ ครู

นอกจากนี้จากเรื่องคุณธรรมและคุณลักษณะของครูในสังคมข่าวสาร ได้ระบุคุณลักษณะครูในสังคมยุคใหม่ที่มีความเป็นอยู่และวิถีชีวิตที่กลมกลืนกับสังคมข่าวสารว่า ควร มีคุณลักษณะที่สำคัญ ดังต่อไปนี้ คือ สดชื่น แจ่มใส สะอาดตา (pleasant) ตื่นตัว หนักเอาเบา (alert) มั่นใจในตนเอง (confident) รู้รอบเนื่องจากได้อ่านมากฟังมาก (Well-informed) เป็นกัลยาณมิตร (friendly or being intimate friend) ฉลาด (intelligent) สุภาพ (courteous) (สमान-สุมน อมรวิวัฒน์, 2534)

เลห์แมน และมีท์เรนส์ (Lehmann and Mehrens, 1971) ได้สำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูในอุดมคติว่ามีเกณฑ์ที่สำคัญที่สุด 4 ประการ คือ

1. มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน ต้องมีความรู้อย่างกว้างขวางทั้งความรู้มูลฐานและสิ่งใหม่ ๆ ที่เกี่ยวกับวิชาที่ตนสอน
2. มีความสนใจวิชาที่ตนสอนอย่างลึกซึ้ง และกระตือรือร้นค้นคว้า
3. เตรียมการสอนอยู่เสมอในวิชาที่ตนสอน กำหนดหัวข้อที่สอนวัตถุประสงค์ตลอดจนรายชื่อหนังสืออ้างอิง
4. ใช้ภาษาได้ถูกต้องเหมาะสม มีความสามารถในการอธิบายอย่างชัดเจนแจ่มแจ้งสอนโดยคำนึงถึงระดับความสามารถของนักเรียน

นอกจากนี้ กิบสัน และ ฮันท์ (Gibson and Hunt, 1968) มีความเห็นว่าครูที่ดีต้องมีลักษณะ 3 ประการ คือ

1. มีความรู้ในด้านวัฒนธรรม วิชาเทคนิคการสอนและพัฒนาการเรียนรู้
2. มีทักษะในการใช้ภาษาทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน ทำให้เด็กเข้าใจง่าย
3. มีความสนใจในตัวนักเรียนและสนใจสอน

จากคุณลักษณะของครูจะเห็นได้ว่าคุณลักษณะต่าง ๆ มีผลต่อการเรียนการสอนในชั้นเรียน ซึ่งครูนั้นเป็นตัวจักรกลที่สำคัญเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษา ครูจึงต้องเข้าใจเป้าหมายของการศึกษาว่าต้องการให้ผู้เรียนไปในทิศทางใด มีวิธีการอย่างไร จึงจะบรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษา เบนจามิน เอส บลูม (Benjamin S. Bloom, 1956) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาด้านความรู้ (Cognitive Domain) ที่ผู้สอนควรถ่ายทอดให้ผู้เรียนออกเป็น 6 ประเภท

1. ความรู้ความจำ (Knowledge) หมายถึง การเรียนรู้ที่เน้นถึงความจำและการระลึกได้ที่มีต่อความคิด วัตถุ และ ปรากฏการณ์ต่าง ๆ
2. ความเข้าใจ (Comprehension) หมายถึง ความสามารถจับใจความสำคัญจากสิ่งที่ได้เรียนรู้มาแล้ว
3. การนำไปใช้ (Application) เป็นความสามารถในการนำความรู้ ความเข้าใจจากประสบการณ์เดิม หรือเรื่องราวที่เรียนรู้ไปแล้ว ไปใช้ในสถานการณ์จริง ๆ หรือสถานการณ์อื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน
4. การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นความสามารถในการแบ่งแยกเรื่องราว และเนื้อหาเป็นส่วนใหญ่ที่สมบูรณ์ออกมาเป็นส่วนย่อยและการจัดส่วนย่อยออกเป็นหมวดหมู่ โดยอาศัยพื้นฐาน หลักการและทฤษฎี

5. การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นการผสมส่วนย่อย ๆ เข้าเป็นเรื่องเดียวกัน นำความรู้มาร้อยกรอง จัดระเบียบใหม่ ให้เกิดเป็นโครงสร้างใหม่ที่แปลกไปจากเดิม ชัดเจนกว่าเดิมและมีประสิทธิภาพสูงกว่าเดิม

6. การประเมินค่า (Evaluation) ได้แก่ ความสามารถในการสรุปตีราคาคุณภาพของเรื่องราว ผลงาน วิพากษ์ วิจารณ์ โดยอาศัยเกณฑ์และมาตรฐานของสิ่งที่กำหนดไว้

การจะให้ให้นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษาอยู่ที่การดำเนินการสอนในชั้นเรียนในแต่ละครั้ง ซึ่งจะต้องมีการสื่อความหมายเพื่อเป็นการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ทักษะคิด จะสังเกตได้ว่าการบรรยายโดยใช้คำพูด เป็นการสื่อความหมายที่สำคัญ ดังนั้น ความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการสอนแต่ละครั้งส่วนใหญ่จึงขึ้นอยู่กับสื่อความหมายโดยใช้ภาษาพูดเป็นสำคัญ (วิลลศรี อุปรมัย, 2529) การใช้ภาษาพูดของครูจะต้องพิจารณาว่าครูสามารถใช้ภาษาได้ถูกต้องชัดเจนเพียงไรภาษาที่ใช้สูงเกินไปสำหรับชั้นเรียนหรือไม่ น้ำเสียงที่พูดชัดเจนหรือค่อยเกินไป เวลาที่ครูพูดมีอารมณ์อย่างไร หรือมีทัศนคติต่อสิ่งที่พูดถึงอย่างไร

บรูซ ฟูลเลอร์ (Bruce Fuller, 1991) ได้กล่าวว่าปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการสอนของครู ด้านหนึ่งก็คือ ทักษะการใช้ภาษา ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย ของภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2523) พบว่าครูประจำการและนักศึกษาครูเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าในด้านทักษะการสอนครูควรมีสมรรถภาพเกี่ยวกับการจัดลำดับเนื้อหาวิชาที่สอนได้อย่างเหมาะสม การศึกษาเพิ่มเติมในวิชาที่สอนอยู่เสมอ การใช้คำพูดได้เหมาะสมและชัดเจน การใช้ภาษาในการสื่อความหมายได้อย่างถูกต้อง ทั้งการพูดและการเขียน การอธิบาย และถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียนเข้าใจได้ ซึ่งสรวงศ์ โค้วตระกูล (2533) ได้กล่าวว่า ครูควรจะมีวิธีและสามารถพูดให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียน ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และพินิจพิจารณา ครูควรมีทักษะและความสามารถในการใช้ภาษาไปในทำนองเสริมสร้างมากกว่าทำลาย

การเรียนการสอนในห้องเรียนส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการพูดหรือการใช้วาจาของครู รอยละ 85.95 (Goodlad, 1981 อ้างถึงในทัศนีย์ สงวนสัตย์, 2534) และ เอมี ซูย บิค เมย์ (Amy Tsui Bik-may, 1985) ได้ขอค้นพบว่าในการสอนครูพูดร้อยละ 82.95 นักเรียนพูดร้อยละ 17.05 เวลาสองในสามของเวลาทั้งหมดในชั้นเรียนเป็นการพูดของครู (Ned Flanders, 1970 : Sara Dela mont, 1976 และ Amy Tsui Bik-my , 1985) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าครูเป็นผู้ใช้ภาษาพูดมากกว่านักเรียน (ทองปอน ชินวงศ์, 2529 : ญัฐ อิมปิติกังค์, 2527 และ

อัมราพร โพธิ์แดง, 2528) การใช้ภาษาพูดของครูจึงมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งการพูดของครูส่วนใหญ่จะครอบคลุมในด้าน การพูด การถาม การอธิบาย การเล่าเรื่องของครู และตอบ - ถามของนักเรียน เป็นต้น

การศึกษาเกี่ยวกับการพูดของครูในชั้นเรียน จอห์น วิทฮอล (John Withall, 1967) ได้สร้างแบบบันทึกพฤติกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนจากเครื่องบันทึกเสียงของครู โดยศึกษาพฤติกรรมทางด้านอารมณ์และสังคมในสภาพการเรียนการสอนทั่วไปและมุ่งศึกษาเฉพาะพฤติกรรมพูดของครูเท่านั้น โดยจัดพฤติกรรมพูดของครูออกเป็น 7 ประเภท คือ ข้อความที่ครูกล่าวเชิงให้กำลังใจแก่ผู้เรียน ข้อความที่ครูพูดออกมาเพื่อที่จะแสดงต่อผู้เรียนถึงความรู้สึกที่ครูเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของนักเรียน ข้อความในลักษณะคำสั่ง ข้อความที่ครูแสดงออกในเชิงเป็นกลาง ข้อความประเภทที่แสดงออกมาในรูปคำถาม ข้อความที่ครูแสดงออกเพื่อแสดงให้เห็นว่าการกระทำของครูถูกต้องและตำแหน่งของครูเหนือกว่านักเรียนและข้อความที่เป็นไปในทางตำหนิติเตียน

สำหรับแฟลนเดอร์ส (Flanders, 1970) ได้แบ่งการใช้ภาษาพูดหรือการใช้ภาษาในชั้นเรียนของครูเป็น 2 แบบคือ การเริ่มต้น เช่น การถามคำถาม การบรรยาย การให้แนวปฏิบัติ และการตอบสนองของนักเรียน เช่น การชมเชย การยอมรับ หรือทำตามความคิดเห็นของนักเรียน

ส่วนเจอร์ทรูด มอสโกวิทซ์ (Gertrude Moskowitz, 1976) แบ่งลักษณะการพูดหรือการใช้ภาษาในชั้นเรียนของครูออกเป็น การพูดที่เป็นอิทธิพลทางอ้อม เช่น การชมเชย การถามคำถาม และการพูดที่เป็นอิทธิพลทางตรง เช่น การให้ข้อมูล การให้ตัวแบบภาษา การพูดคุยเกี่ยวกับตัวเอง

ดังนั้น การพูดของครูในชั้นเรียนจึงมีความสำคัญต่อนักเรียนเป็นอย่างยิ่งไม่ว่าจะเป็นครูต่างประเทศหรือครูไทย โดยเฉพาะครูไทยในเรื่องทักษะของการใช้ภาษาพูด ทั้งนี้เพราะภาษาเป็นมรดกทางวัฒนธรรมซึ่งมนุษย์ใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อความคิด ความต้องการและอารมณ์ต่าง ๆ ภาษามีอยู่ทุกแห่งในสังคมมนุษย์ ซึ่งมีการติดต่อสื่อสารกันตลอดชีวิต มนุษย์รับและถ่ายทอดวิทยาการต่าง ๆ จากบรรพบุรุษด้วยภาษา ภาษาจึงช่วยให้มนุษย์สามารถดำรงวัฒนธรรมไว้ได้ มนุษย์ใช้ภาษาพูดในการติดต่อสื่อสาร แสดงความคิด ความรู้สึก และประสบการณ์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจกันระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง และภาษาเขียนใช้สำหรับบันทึก



เหตุการณ์ เรื่องราว ความคิดความเชื่อต่าง ๆ ของสังคมไว้เพื่อให้คนรุ่นหลังได้รู้เรื่อง และสืบต่อไปยังคนรุ่นใหม่ ภาษาจึงเป็นเครื่องจรรโลงวัฒนธรรมที่แสดงให้เห็นว่ามนุษย์เป็นผู้เจริญ เพราะมีภาษาใช้ ดังนั้น หมู่ชนที่รวมกันในสังคมและรวมกันเป็นประเทศชาติย่อมมีภาษาประจำชาติของตนเพื่อสื่อสารทำความเข้าใจกัน และเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่ทำให้รู้ว่าเป็นชาติเดียวกัน (ทิพย์สุดา นัยทรัพย์, 2535) ภาษาไทยที่เราใช้พูด และใช้อ่านเขียนกันอยู่ทุกวันนี้เป็นมรดกตกทอดมาแต่บรรพบุรุษที่เราควรช่วยกันรักษา โดยพยายามเขียนอ่านให้ถูกต้องไม่พูดภาษาไทยปนต่างประเทศ รู้จักใช้คำให้ถูกต้องเหมาะสม สิ่งที่เราควรระวังในการใช้ภาษาได้แก่ การออกเสียงตัว ร ล ควบกล้ำ "ร" การใช้ถ้อยคำและความหมายไม่ถูกต้อง การใช้คำผิดประเภท การพูดคำเหล่านี้ผิดจะทำให้การสื่อความหมายผิดพลาดได้ (กาญจนา นาคสกุล, 2537) การอ่านหรือการพูดคำควบกล้ำและคำที่มีเสียงตัวพยัญชนะ ร ล ไม่ชัดเจน ทำให้ภาษาเกิดความเปลี่ยนแปลง ก่อให้เกิดความสับสนทางภาษาย่อมเป็นอันตรายต่อภาษาเป็นอย่างมาก ความบกพร่องในเรื่องการพูดมีปรากฏอยู่ในหมู่นักเรียน นักศึกษา ตลอดจนคนทั่วไปอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัญหาบางประการ โดยเฉพาะปัญหาจากตัว "ครู" ซึ่งมีบทบาทหน้าที่สอนและการเป็นต้นแบบที่ดีถ่ายทอดให้แก่นักเรียน ปัจจุบันนี้ครูส่วนมากมักไม่ได้รับรางวัลเกี่ยวกับการใช้ภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพูดคำควบกล้ำและเสียงตัวพยัญชนะ ร และ ล ในเวลาสอนนักเรียน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องขมวดเกี่ยวกับการใช้ภาษาไทยของครูให้ถูกต้อง (ชวน หลีกภัย อ่างถึงใน สุนทร ชวาลศิลป์, 2536 : สุธรรม บัณฑิตเสริฐ, 2536)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ต้องการศึกษาคำพูดของครูที่ใช้ในชั้นเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เพราะการพูดของครูมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการเรียนรู้นักเรียนมาก ครูเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาการ ความรู้ ตลอดจนชี้แนะแนวทางที่ถูกที่ควรแก่นักเรียน โดยอาศัยการพูดเป็นการสื่อความหมาย ครูจึงต้องตระหนักและให้ความสำคัญกับเรื่องการพูดเป็นพิเศษ นอกจากนี้ครูยังจำเป็นต้องเป็นต้นแบบของนักเรียนในทุก ๆ ด้านโดยเฉพาะด้านความถูกต้องของการใช้ภาษา ตลอดจนเป็นกลไกสำคัญในเรื่องการสอน ภาษาพูดของครูจึงมีความสำคัญ ในคำพูดของครูนั้นมีทั้งคำพูดในด้านลบและด้านบวก ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างการเรียนรู้นักเรียนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และจากสภาพการเปลี่ยนแปลงความหลากหลายของการใช้ภาษาไทยปัจจุบัน โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นที่รวมของอิทธิพลการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่มีต่อการใช้ภาษาของครูและนักเรียนด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาคำพูดที่ใช้ภาษาพูด ในชั้นเรียนของ

ครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครในด้านความถูกต้องชัดเจนของการออกเสียง คำพูด คำพูดด้านวิชาการ และคำพูดด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ผลการวิจัยในครั้งนี้จะทำให้ครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้ทราบสภาพ การใช้คำพูดของครูในชั้นเรียนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งจะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางปรับปรุงการใช้ ภาษาและส่งเสริมการใช้ภาษา ตลอดจนการนำไปใช้เป็นแบบอย่างของการใช้คำพูดเพื่อเป็นแนว ทางในการพัฒนาคุณภาพของตัวครูเอง และคุณภาพด้านการสอนเพื่อให้บรรลุผลตามจุดมุ่ง หมายของการศึกษาต่อไป

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการใช้ภาษาพูดในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร ในด้าน

1. ความถูกต้องชัดเจนของการออกเสียง
2. การใช้คำ
3. คำพูดด้านวิชาการ
4. คำพูดด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

### ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะคำพูดของครูที่ใช้ในการสอนนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. ตัวอย่างประชากรเป็นครูประถมศึกษาที่สอน กลุ่มทักษะ กลุ่มสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ในภาคปลาย ปีการศึกษา 2537
3. เวลาที่ใช้ในการสังเกตในแต่ละโรงเรียน โรงเรียนละ 33 ครั้ง โดยสังเกตทุกวิชา ในกลุ่มประสบการณ์ (ยกเว้นกลุ่มประสบการณ์พิเศษ) วิชาละ 18 ครั้ง ครั้งละประมาณ 3 คาบ หรือ 60 นาที รวมเป็นการสังเกตทั้งหมด 198 ครั้ง ดังนี้



กลุ่มทักษะ	ภาษาไทย	จำนวนครั้งที่สังเกต 18 ครั้ง
	คณิตศาสตร์	จำนวนครั้งที่สังเกต 18 ครั้ง
กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต		จำนวนครั้งที่สังเกต 18 ครั้ง
กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย	จริยศึกษา	จำนวนครั้งที่สังเกต 18 ครั้ง
	ศิลปศึกษา	จำนวนครั้งที่สังเกต 18 ครั้ง
	พลศึกษา	จำนวนครั้งที่สังเกต 18 ครั้ง
	ดนตรี-นาฏศิลป์	จำนวนครั้งที่สังเกต 18 ครั้ง
	ลูกเสือ	จำนวนครั้งที่สังเกต 18 ครั้ง
กลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ	งานบ้าน	จำนวนครั้งที่สังเกต 18 ครั้ง
	งานเกษตร	จำนวนครั้งที่สังเกต 18 ครั้ง
	งานประดิษฐ์	จำนวนครั้งที่สังเกต 18 ครั้ง

### ขอตกลงเบื้องต้น

1. ภาษาพูดของครูด้านความถูกต้องชัดเจนของการออกเสียง ด้านการใช้คำ ด้านวิชาการและด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นสิ่งที่สามารถสังเกตและบันทึกได้ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ
2. คำพูดของครูในช่วงเวลาที่ผู้วิจัยเข้าไปสังเกต และจดบันทึกในชั้นเรียนถือว่าเป็นคำพูดที่เกิดขึ้นในสภาพปกติ การสังเกตของผู้วิจัยไม่มีผลทำให้การใช้ภาษาพูดในชั้นเรียนของครูเปลี่ยนแปลงไปจากปกติ
3. คำพูดที่ได้จากการสังเกตในชั้นเรียน ถือว่าเป็นตัวแทนคำพูดทั้งหมดของครูในการสอนนักเรียนในสภาพปกติ

## คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

**ภาษาพูดในชั้นเรียนของครู** หมายถึง คำพูดที่ครูใช้กับนักเรียนในชั้นเรียนในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ด้านความถูกต้องชัดเจนของการออกเสียง หมายถึง การพูดออกเสียงคำที่มี "ร" และตัวควบกล้ำทั้งที่ถูกต้องและไม่ถูกต้องรวมถึงการออกเสียงผิดในลักษณะอื่น ๆ

ด้านการใช้คำ หมายถึง การใช้คำสุภาพ การใช้คำไม่เหมาะสม การใช้คำแสลง การใช้คำขึ้นต้นหรือลงท้ายจนติดเป็นนิสัยและการใช้คำภาษาต่างประเทศปนภาษาไทย

ด้านวิชาการ หมายถึง คำพูดที่เกี่ยวกับวิชาความรู้ และการนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งที่เป็นเนื้อหาวิชาการโดยตรง และที่เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ ในด้านความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หมายถึง คำพูดที่แสดงถึงความสัมพันธ์หรือปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในชั้นเรียน ได้แก่ การพูดทักทาย-อำลา พูดชมเชย พูดตลก พูดอบรมสั่งสอน พูดเรื่องส่วนตัว พูดแก้ไขข้อบกพร่อง พูดยอมรับความรู้สึกรักของนักเรียน พูดออกคำสั่ง และพูดตำหนิวิพากษ์วิจารณ์

**ครูประถมศึกษา** หมายถึง ครู อาจารย์ที่สอนวิชากลุ่มทักษะ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มงานพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคปลาย ปีการศึกษา 2537 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร

## วิธีดำเนินการวิจัย

### 1. การศึกษาค้นคว้า

ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ภาษาพูดในชั้นเรียนจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ รวมทั้งศึกษาข้อมูลของครูที่เป็นตัวอย่างประชากร



## 2. ตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูที่ทำการสอน กลุ่มทักษะ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ภาคปลาย ปีการศึกษา 2537 ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายชั้น (Multi-Stage Random Sampling) ประกอบด้วยครูผู้ทำการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 63 คน จากโรงเรียนที่สุ่มเลือกได้จำนวน 6 โรงเรียน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสังเกตการใช้ภาษาพูดในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร แบบสังเกตฉบับนี้ประกอบด้วย 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของตัวอย่างประชากร

ตอนที่ 2 แบบสังเกตการใช้ภาษาพูดในชั้นเรียนของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งแบ่งเป็น 4 ด้านคือ

ด้านที่ 1 แบบสังเกตการใช้ภาษาพูดในด้านความถูกต้องชัดเจนของการออกเสียง ซึ่งมีรายละเอียดที่สังเกต 5 ข้อ

ด้านที่ 2 แบบสังเกตการใช้ภาษาพูดในด้านการใช้คำ ซึ่งมีรายละเอียดที่สังเกต 5 ข้อ

ด้านที่ 3 แบบสังเกตการใช้ภาษาพูดในด้านคำพูดด้านวิชาการ ซึ่งมีรายละเอียดที่สังเกต 6 ข้อ

ด้านที่ 4 แบบสังเกตการใช้ภาษาพูดในด้านคำพูดด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งมีรายละเอียดที่สังเกต 9 ข้อ

ตอนที่ 3 กรอบของการสังเกต ซึ่งจะเป็นแนวทางในการสังเกตของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจะมีรายละเอียดของพฤติกรรมทั้ง 4 ด้าน และมีรายละเอียดย่อย 25 ข้อ เพื่อจะได้ข้อมูลที่มีความเที่ยงตรง

แบบสังเกตฉบับนี้ได้รับการตรวจสอบความตรงจากท่านผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 ท่าน และมีค่าความเที่ยงของการสังเกตเท่ากับ 0.89

#### 4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย นำแบบสังเกตไปสังเกตการใช้ภาษาพูดในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยไปสังเกตการสอนครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในกลุ่มวิชาต่าง ๆ ยกเว้นกลุ่มประสบการณ์พิเศษ ในการสังเกตจะแบ่งรายวิชาย่อย ตามกลุ่มประสบการณ์ทั้ง 4 กลุ่มได้ 11 วิชา (คณิตศาสตร์ ภาษาไทย สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต งานบ้าน งานเกษตร งานประดิษฐ์ ละคร ศิลปะศึกษา จริยศึกษา ลูกเสือ และดนตรี-นาฏศิลป์) โดยสังเกตวิชาละ 3 ครั้ง ๆ ละ 3 คาบ หรือ 60 นาที ตามวันและเวลาที่ผู้วิจัยได้นัดหมายไว้ ในภาคปลาย ปีการศึกษา 2537 บันทึกผลการสังเกตโดยใส่เครื่องหมาย / (รอยคะแนน) ตามความถี่ของการปฏิบัติแต่ละรายพฤติกรรม และมีการบันทึกเสียงการใช้ภาษาพูดในชั้นเรียน เพื่อนำไปตรวจสอบข้อมูล ทั้งผู้ช่วยวิจัย และผู้วิจัย

#### 4. การหาค่าความเที่ยงของการสังเกต

การหาค่าความเที่ยงของการสังเกต ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยบันทึกพฤติกรรมการใช้ภาษาพูดของครูในชั้นเรียนจากการสอนจริงและจากเทปบันทึกเสียง ก่อนนำเครื่องมือไปใช้ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.89 แล้วจึงออกเก็บข้อมูล

ในระหว่างที่เก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้หาค่าความเที่ยงอีกทุก ๆ โรงเรียนที่ไปเก็บข้อมูล ได้ค่าความเที่ยงของการสังเกต ดังนี้

ค่าความเที่ยงของการสังเกตของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจากโรงเรียนวัดพระเชตุพน เท่ากับ 0.92

ค่าความเที่ยงของการสังเกตของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจากโรงเรียนวัดมหารณห์ เท่ากับ 0.88

ค่าความเที่ยงของการสังเกตของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจากโรงเรียนวัดประจักษ์ศิลปาคม เท่ากับ 0.90

ค่าความเที่ยงของการสังเกตของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจากโรงเรียนวัดหัวลำโพง เท่ากับ 0.88

ค่าความเที่ยงของการสังเกตของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจากโรงเรียนวัดนาคนิมิตร เท่ากับ 0.89

ค่าความเที่ยงของการสังเกตของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจากโรงเรียนวัดสุวรรณ เท่ากับ 0.93

## 5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลด้านสถานภาพของตัวอย่างประชากร นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละแล้ว เสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

5.2 ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านการใช้ภาษาพูดในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครในด้าน

5.2.1 ความถูกต้องชัดเจนของการออกเสียง

5.2.2 การใช้คำ

5.2.3 คำพูดด้านวิชาการ

5.2.4 คำพูดด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการรวบรวมความถี่ของแต่ละรายพฤติกรรม จากการสังเกตทั้ง 3 ครั้ง แล้วคำนวณหาค่าร้อยละ

### ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. เป็นแนวทางเพื่อนำไปสู่การเสริมสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์แก่ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา
2. เป็นแนวทางสำหรับการผลิตครูที่มีความสามารถในการใช้ภาษาพูดถ่ายทอดความรู้ในการสอนนักเรียนในระดับประถมศึกษา
3. เป็นข้อมูลที่ให้แนวทางในการพัฒนาการสอน และปรับปรุงคุณภาพของครู ตลอดจนช่วยให้การดำเนินการสอนบรรลุตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา